

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא נ"ו-ס"ב
פרשת ויקהל-פקודי | כ"א-כ"ז באדר (19-25 למרץ)

דף נ"ו: הארצות שהובטחו בבְּרִית בין הבְּתָרִים

בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים בְּסֵפֶר בְּרֵאשִׁית הַקֶּבֶ"ה הַבְּטִיחַ לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ שְׂזָרְעוֹ יִירֶשׁ אֶרֶץ שֶׁל עֵשָׂרָה עַמִּים: "אֵת הַקִּינִי וְאֵת הַקְּנִזִּי וְאֵת הַקְּדָמֹנִי, וְאֵת הַחִתִּי וְאֵת הַפְּרִזִּי וְאֵת הַרְפָּאִים, וְאֵת הָאֱמֹרִי וְאֵת הַכְּנֻעִי וְאֵת הַגִּרְגָּשִׁי וְאֵת הַיְּבוֹסִי".

בְּפוֹעֵל, כְּשֶׁבָנִי יִשְׂרָאֵל נִכְנְסוּ לָאֶרֶץ, הֵם יִרְשׁוּ רַק שִׁבְעָה עַמִּים. אֵת אֶרְצוֹת הָעַמִּים: קִינִי, קְנִזִּי וְקְדָמֹנִי, הֵם לֹא כָּשׂוּ.

בְּתוֹרָה נֶאֱמָר, שְׁלַעֲתִיד לָבוֹא יוֹסִיפוּ עַל שֵׁשׁ עָרֵי הַמִּקְלָט שֶׁכָּבַר קִיּוֹמוֹת עוֹד שְׁלוֹשׁ עָרִים. הַרְמָבָ"ם כּוֹתֵב שֶׁאֵת הָעָרִים הָאֵלּוּ יוֹסִיפוּ בִּימֹת הַמָּשִׁיחַ בְּאֶרְצוֹת הַקִּינִי, הַקְּנִזִּי וְהַקְּדָמֹנִי, שֶׁהוֹבְטָחוּ לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ, וְאַנְחָנוּ עוֹד עֲתִידִים לָרֶשֶׁת אוֹתָן.

בִּינְתָּיִם יִרְשׁוּ אֵת אוֹתָן הָאֶרְצוֹת עֲשׂוֹ וְלוֹט: עֲשׂוֹ קָבַל אֵת אֶרֶץ אֲדוֹם, וְלוֹט - אֵת עַמּוֹן וּמוֹאָב, שֶׁהֵן אֶרְצוֹת הַקִּינִי, הַקְּנִזִּי וְהַקְּדָמֹנִי.

דף נ"ז: שְׁנֵי אֲחִים עֲדִים

שְׁנֵי אֲחִים פְּסוּלִים לְהַעֲדִיד עֵדוֹת יָחַד, כִּי הַתּוֹרָה קוֹבֶעֶת שְׁקוּרָבִים אֵינֶם יְכוּלִים לְהַצְטָרֵף לְהִיּוֹת עֲדִים.

עִם זֹאת, יְכוּל לְהִיּוֹצֵר גַּם הַמַּצֵּב הַכָּא: אָדָם שֶׁהִחֲזִיק בְּשִׁדָּה, עֶבֶד אוֹתוֹ שְׁלוֹשׁ שָׁנִים וְאָכַל מִפְּרוֹתָיו, יְכוּל לְטַעֲוֹן שֶׁהִדְבֵּר מִתְּהֵא הוֹכְחָה שֶׁהִשְׁדָּה בְּכַעֲלוֹתוֹ. **כְּדִי לְהוֹכִיחַ שֵׁשׁ לוֹ חֲזָקָה הוּא צָרִיךְ לְהִבְיֵא עֲדִים שֶׁהוּא אֵכָן הִחֲזִיק בְּשִׁדָּה.**

אוֹתוֹ אָדָם לֹא חָיֵב לְהִבְיֵא דוֹקָא זוג עֲדִים אֶחָד שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בְּשִׁדָּה בְּמִשְׁפָּחָה כָּל שְׁלוֹשׁ הַשָּׁנִים, אֲלָא אֶפְשָׁר גַּם לְהִבְיֵא שְׁלוֹשָׁה זוגוֹת עֲדִים, כָּל זוג עַל שָׁנָה אַחֶרֶת - כְּשֶׁנִּקְבַּל אֵת כָּל הַעֲדוּיוֹת נִדַּע שֶׁהוּא הִחֲזִיק שְׁלוֹשׁ שָׁנִים וְיֵשׁ לוֹ חֲזָקָה.

בְּאוֹפֶן כָּזה אֵין כָּל בְּעִיָּה אִם בְּאֶחָד הַזוגוֹת מַעֲדִיד אֶחָד, וּבְזוג אַחֵר מַעֲדִיד אֶחָד שְׁנֵי, מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַדְּבָר נֶחֱשָׁב שְׁנֵי אֲחִים מַעֲדִידִים עֵדוֹת אַחַת.

מִן הַתְּלִמּוֹד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף נ"ו

"מאי חצובא? אמר רב יהודה אמר רב: שבו תיחם יהושע לישראל את הארץ. ואמר רב יהודה אמר רב: לא מנה יהושע אלא עיירות העומדות על הגבולין".

חצובא - חצב
אבני זוסרתא - אבנים קטנות
אבני רברבתא - אבנים גדולות

הסבר: רב יהודה אמר בשם רב, שיהושע בן נון השתמש בצמח החצב כדי לסמן את גבולות השבטים השונים. כמו כן אמר, שיהושע כתב בספרו רק את אותן עיירות העומדות על הגבולות, כדי שיהיה ניכר איפה עוברים גבולות השבטים.

על המפה

ניר עם

ניר עם הוא קיבוץ בנגב הצפוני-מערבי, ממערב לשדרות, סמוך לגבול בין ישראל לרצועת עזה. אדמות הקיבוץ נרכשו על ידי משה סמילנסקי והקרן הקיימת הקיבוץ הוקם בשנת תש"ג (1943) על ידי קבוצת "ניר חיים" - חברי ארגון גורדוניה שעלו מבסריה. בשנים הבאות הצטרפו לקיבוץ גם עולים מארגנטינה וצרפת. בשנת תש"ו (1946) שונה שם היישוב לניר עם, כסמל ל"ניר של חלוצי העם המפלסים דרך להתיישבות המוני ישראל באזור רחב ידיים זה". בקיבוץ נמצא "מוזיאון המים וביטחון הנגב" המתאר את פרשת מציאת המים באזור ועמידת המקום במלחמת העצמאות. ליד ניר עם נמצאת גבעת תצפית לעבר רצועת עזה, ועליה פסל מתכת של פרש וסוסו. הפסל שהוקם לזכר שומר השדות יעקב (ינצ'ק) גברי, חבר קיבוץ ניר עם.

גבעת הפרש ליד ניר עם
(Wikipedia, Avi 1111)

דף נ"ח: רבי בנאה ומערת המכפלה

רבי בנאה היה נוהג לציין מקומות קבורה בארץ ישראל, זאת מפני שהעומד מעל מקום קבורה נטמא, ובתקופות שבהן היו עוסקים בטהרות, למשל תרומה, נהגו לציין את מקום הקברים בסיד כדי שלא יטמאו בטעות ממקום הקבורה. התלמוד מספר שפעם אחת רצה רבי בנאה להכנס למערת המכפלה כדי לבדוק את שטח מקומות הקבורה ולציין מלמעלה היכן הקברים. כשרצה להיכנס לתוך המערה שבה קבורים האבות, הוא פגש בפתח את אליעזר עבד אברהם, ואמר לו: בבקשה, לך לאברהם אבינו ואמור לו שבנאה מבקש רשות להיכנס. המשך הספור הוא שאברהם אבינו הסכים שיכנס, ואכן

רבי בנאה נכנס, מדד את שטח המערה ויצא. מעניין לדעת, כי ביום ראשון, ט' בחודש חשוון, לפני למעלה מ-840 שנים, זכה הרמב"ם להתפלל במערת המכפלה, בזמן ששהה בארץ ישראל, ומני-אז הוא קבע לעצמו את ט' בחשוון ליום טוב.

★ | מן ההיסטוריה

קבוצת גורדוניה

גורדוניה היתה תנועת נוער ציונית שדגלה בערכיו של א"ד גורדון: הגשמה, ציונות עובדת וחינוך האדם. גורדוניה הוקמה בגליציה בשנת תרפ"ה (1925) והיו לה סניפים בארצות רבות בעולם. חברה החלו לעלות ארצה בשנת תרפ"ט (1929). בהמשך דרכה התמזגה גורדוניה עם פלגים אחרים ותנועות אחרות, עד שבשנת תרי"ט (1959) התגבשה לתנועת "הנוער העובד והלומד". בוגריה הקימו מספר קיבוצים בארץ, ביניהם חניתה, כפר החורש ורמת דוד בצפון, במישור החוף את נווה ים, מעין צבי, משמרות ומשמר השרון, חולדה ומעלה החמישה באזור ירושלים, מסדה שבעמק הירדן, ניר עם ואורים שבנגב.

הכשרה בגורדוניה בפולין, ערב שבת לקראת העלייה לארץ ישראל ב-1947
(Family album - לאה גריידי טננבאום)

דף נ"ט: המרזב שזורם לחצר של השכנים

סרקו ברקוד זה
לצפייה בסרטון
על סוגיה זו

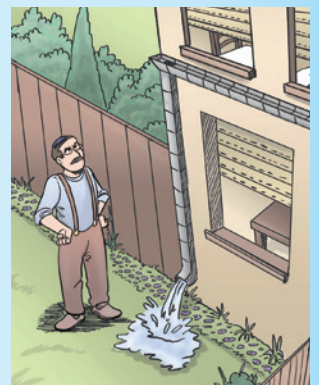

לפעמים חלקים במבנה השייך לאדם מסוים עלולים להפריע לשכניו. אם השכנים מתלוננים על כך, צריך לבדוק אם יש לאותו אדם זכות להותיר את המבנה כמות שהוא. **בדף זה התלמוד עוסק במרזב שיוצאים ממנו מים לתוך חצר של השכנים.**

אם אדם קובע מרזב כזה ותכף ומיד מגיעים השכנים וטוענים שהוא מפריע להם, הם צודקים וחובה להסירו. אבל מה הדין אם אותו מרזב כבר קיים תקופה ארוכה? (לדעת חלק מהראשונים שלוש שנים). ובכן, **במקרה כזה סביר להניח שהשכנים הסכימו לקיומו של המרזב והם כבר אינם יכולים לבקש להסירו.**

עם זאת, לוקמים בתלמוד שיש סוגי מרזבים שהשכנים יכולים לדרוש שיעבירו אותם לצד אחר, באופן שהוא פחות יפריע להם.

אגב, מקור השם "מרזב" - מלה זו מרכבת משתי מלים "מר", שמשמעה טיפה, "זב", שמשמעה נוזל. מעתה "מרזב" משמעו: מזיל טיפות (רש"ם).

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

מתולדותיו | אהרן דוד גורדון

(תרס"ז-תרפ"ב, 1856-1922)

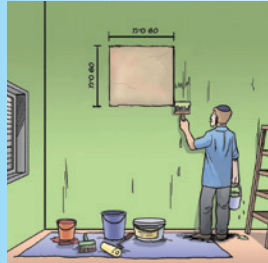
אהרן דוד גורדון ז"ל היה פעיל ציוני, חלוץ ופועל חקלאי, הוגה ומורה-דרך לחלוצים וחלוצות בתקופת העלייה השנייה והעלייה השלישית, מנהיג של מפלגת "הפועל הצעיר" בארץ ישראל ומייסד תורת-מוסר שכונתה "דת העבודה". גורדון נולד באוקראינה ועלה לארץ בשנת תרס"ד (1904). הוא התעקש לעבוד בחקלאות ובעבודת כפיים, למרות שהיה חלוש ולא התנסה בעבודה זו, וראה בכך את הגשמת האידיאל הציוני. גורדון פרסם מאמרים הגותיים ופילוסופיים בהם הציג את

אהרן דוד גורדון (Wikipedia)

משנתו החינוכית והרעיונית, ורבים מהחלוצים ראו בו מורה דרך ומדריך רוחני. **בשנת תרע"ה (1915) הצטרף לקבוצת דגניה שבה חי עד סוף ימיו, ושם גם נקבר.**

דף ס': זכר לחורבן

בדף זה לומדים על מספר תקנות שהורו חז"ל לעשות **זכר לחורבן בית המקדש: בעת שמסידים בית חדש יש להותיר שטח של אמה על אמה (כ-60 ס"מ על 60 ס"מ) בלתי מסיד, זכר לחורבן. את המקום הבלתי מסיד מותירים מול הכניסה לבית, ויש נוהגים להשאיר מקום זה מעל הפתח. בעת החופה מניחים החתנים על ראשם**

אפר. את האפר נותנים במקום בו מניחים תפילין של ראש. כך גם בעת השמחה זוכרים את ירושלים ובית המקדש שנחרבו. בדף זה לומדים גם על תקנות נוספות "זכר לחורבן" הקשורות לסעודה וענידת תכשיטים. אמרו חז"ל: כל מי שמתאבל על ירושלים, מובטח לו שזיכה ויראה בשמחתה לעתיד לבוא, ועליו אמר הנביא ישעיהו: "שמחו את ירושלים וגילו כה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה".

דף ס"א: למי שיף הגג?

ראובן מכר לשמעון בית. לאחר זמן מה, החל שמעון להביא למקום חומרי בניה כדי לבנות קומה נוספת על הגג. כשראה זאת ראובן הוא אמר לשמעון: "אני מכרתי רק את הבית. לא סיפקנו שאני מוכר לך גם את הגג, אם אתה רוצה לבנות עליו, תקנה ממני גם את הגג." ענה לו שמעון תוך שהוא מסתמך על מה שכתוב במשנה - **שרק אם יש לגג מעקה, והוא מקום חשוב בפני עצמו, צריך לצין במפורש שהמכירה כוללת גם את הגג. אבל בלא כן, הגג הוא חלק טפל לבית, וכשמשכמים על קניית בית - המכירה כוללת את הגג.**

דף ס"ב: "רב יוסף"

התלמוד מספר על מעשיו הנאים של **רב יוסף**, שהתמנה להיות **גבאי צדקה לעניים, וגם שהיה מקפיד ביותר במצות כיבוד הורים.** חתן של רב יוסף לא היו קלים. פעם חלה רב יוסף ונשכח את כל מה שלמד, ואביו תלמידו היה מזכיר לו תמיד את דברי התורה ששמע מפיו. רב יוסף היה גם עיור וכלל זאת, הוא לא נמנע מלעסוק בתורה ולנהל שיחה. חברו רבה עמד בראש ישיבת פומבדיתא 22 שנה. אחריו התמנה רב יוסף לראשות הישיבה, והוא כיהן בתפקיד כשנתיים וחצי. **מסופר בתלמוד כי בעת שנפטר רב יוסף נשברה כיפת הגשר בנהר פרת.** סימן היה זה מן השמים שהם משתתפים בצער פטירת הצדיק. עוד לפני שנפטר התענה רב יוסף והתפלל שהתורה תתקיים אצל צאצאיו, וכן הוא בקש: יהי רצון שיתקיים כי הפסוק: "ידברי אשר שמתי בפיך (דברי התורה) לא ימושו מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך" (ישעיהו). ואכן, הוא זכה שגם נכדו- רב דימי בן רב נחמן בן רב יוסף - היה תלמיד חכם.

שאלת השבוע

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

א. מדוע שני אחים פסולים להעיד עדות יחד? ובאיזה מקרה כן יוכלו להעיד שני אחים?

ב. אדם שמכר את ביתו - האם הגג כלול במכירה או לא?

ג. אילו פעולות נוהגים לעשות זכר לחורבן?

את התשובה יש לשלוח במייל לכתובת:
talmudisraeli@medison.co.il

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בטאבלט איכותי או בסט ספרים של התלמוד הישראלי (לפי בחירתכם).
הודעות ישלחו לזוכים במייל ושמותיהם יפורסמו בדף הפייסבוק של התלמוד הישראלי.

*בפיקוח רואה חשבון

דמויות השנה בחמ"ד

הרב שלמה גורן זצ"ל

כאשר פינה הרב שלמה גורן את עצמות החללים של שיירת הל"ה, הוא ניסה לסדר את עצמותיהם בצורה מסודרת, אולם כאשר העמיסו את הארונות על המשאית כל העצמות התערבבו ולרב גורן היה צער ועוגמת נפש מכך. הרב דאג והצטער שמא הוא פועל שלא לפי ההלכה ומפריע למנוחתם של הנפטרים. והנה בדיוק באותו יום בזמן הנסיעה, כאשר למד הרב את הלימוד הקבוע שלו, נתקל בדברי הרמב"ם המתאר את המנהג שהיה בזמן המשנה לאסוף את עצמות המתים בסל כדי להעבירן ממקום למקום, כשתוך כדי כך היו שוברים חלק מהן כדי שיהיה נוח להעבירן. הרב גורן הבין מכך שאין בעיה עם הערבויה שנגרמה לעצמות, והתחזק להמשיך במאמציו להבאת הנפלים לקבר ישראל.

דבר תורה לשולחן שבת

כלים רבים היו במשכן שנבנה במדבר על ידי בצלאל. אחד מהכלים הללו היה **כיור נחשת**. את כיור הנחושת עשו ממראות מיוחדות שהביאו הנשים דווקא: **"ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד"**.
מה פירוש הביטוי "מראת הצבאת" ומה היה מיוחד דווקא במראות הללו?

רש"י מספר לנו שבהתחלה משה רבנו התנגד לקבל את המראות הללו מהנשים, מכיוון שהוא חשב שזה לא ראוי ומכובד למשכן שיהיו בו מראות של נשים. אמר לו הקב"ה: "... קבל (את המראות), כי אלו חביבין עלי מן הכל, **שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים**, כשהיו בעליהם יגעים בעבודת פרך, היו הולכות ומוליכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם..." (רש"י). כך עודדו הנשים את הבעלים והמשיכו להוליד ילדים. לכן המראות הללו, שבזכותן העמידו בני ישראל צבאות של ילדים ומשפחות, ראויים להיות חלק מהמשכן.

חידה

לפניכם שמות של עשרה עמים שנזכרים במפגש:

חיתי. קניזי. אמורי. קיני. כנעני. קדמוני. יבوسی. פריזי. גרגשי. רפאים.

אילו שלושה עמים הם יוצאי דופן?

1. _____ 2. _____ 3. _____

מדוע?

תעודת זהות - תלמוד ישראלי

"תלמוד ישראלי" הינו פרויקט חינוכי וקהילתי, הבא להנגיש את התלמוד לעולמם של ילדים, נוער ומבוגרים.

הפרויקט כולל: שבועה כרכים על פי סדר הדף היומי, עלונים שבועיים המופצים בכ-20 אלף עותקים, עלונים ייחודיים לחגים המופצים בכ-200 אלף עותקים, דף פייסבוק פעיל ובו יותר מ-20,000 חברים ו-60 סרטונים הממחיזים סוגיות יסוד תלמודיות בערוץ youtube. כל אלו הם בסיס למגוון רחב ועשיר של לימוד ופעילויות חינוכיות, חברתיות וקהילתיות בבית, בבית הספר ובקהילה ברחבי ישראל ובעולם, גם בשפה האנגלית והגרמנית.

תלמוד ישראלי. מחברים דורות - מפגישים עולמות

